

Implementace konceptu smart governance s využitím poznatků behaviorální ekonomie

Ing. Filip Kučera, Ph.D.

Teze disertační práce

Teze disertační práce

Implementace konceptu smart governance s využitím poznatků behaviorální ekonomie

**Implementation of smart governance concept using findings from
behavioral economics**

Autor: **Ing. Filip Kučera, Ph.D.**

Studijní program: P6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208V038 Management a ekonomika

Školitel: doc. PhDr. Ing. Aleš Gregar, CSc.

Oponenti: prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
doc. Ing. Jana Matošková, Ph.D.

Zlín, prosinec 2022

© Filip Kučera

Vydala **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně** v edici **Doctoral Thesis**.
Publikace byla vydána v roce 2022

Klíčová slova: *behaviorální ekonomie, behaviorální intervence, behaviorální veřejná politika, nudge, smart governance, územní samospráva*

Key words: *behavioral economics, behavioral intervention, behavioral public policy, nudge, smart governance, local government*

Práce je dostupná v Knihovně UTB ve Zlíně.

ISBN 978-80-7678-144-3

ABSTRAKT

Disertační práce se zabývá implementací poznatků behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv. Výzkum propojuje témata behaviorální ekonomie a konceptu smart governance, k jehož dílčí části zaměřené na kvalitu rozhodování je přistoupeno originálním způsobem s akcentem právě na uplatnění poznatků behaviorální ekonomie. Téma práce reaguje na zjevný deficit ve výzkumu behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv. V literární rešerši jsou představeny nejpodstatnější teoretické teze v souvislosti s problematikou behaviorální ekonomie, behaviorální veřejné politiky a smart governance. Výzkumná část využívá multimetodický přístup. Pro zodpovězení výzkumných otázek byly využity výsledky experimentálních šetření i polostrukturovaných rozhovorů. Vyhodnocení experimentálních šetření potvrdilo, že rozhodování zaměstnanců územních samospráv je ovlivněno kognitivními zkresleními kotevní a rámování. Pro posouzení míry dopadu zkreslení na rozhodování respondentů byla posuzována také velikost účinku. Vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů popsalo problémy a výzvy územních samospráv, který byly zasazeny do kontextu behaviorální ekonomie. Návazně byly identifikovány konkrétní behaviorální intervence v souladu s rámcem MINDSPACE. Výsledky disertační práce přispívají k diskusi na aktuální téma uplatnění poznatků behaviorální ekonomie při zlepšování fungování územních samospráv. Představují konkrétní evidenci o dopadech kognitivních zkreslení na rozhodování zaměstnanců územních samospráv i návrh behaviorálních intervencí reagujících na zjištěné výzvy a problémy.

ABSTRACT

The doctoral thesis deals with the implementation of the findings of behavioral economics at the level of local governments. The research connects the topics of behavioral economics and the concept of smart governance, especially the part focused on the quality of decision-making is approached in an original way with an emphasis on the application of the knowledge of behavioral economics. The topic of the thesis responds to the obvious deficit in behavioral economics research at the level of local governments. The literature review presents the most important theoretical findings in connection with the issue of behavioral economics, behavioral public policy and smart governance. The research part uses a multi-method approach. The results of experimental surveys and semi-structured interviews were used to answer the research questions. The evaluation

of the experimental investigations confirmed that the decision-making of local government employees is influenced by cognitive biases of anchoring and framing. To assess the degree of impact of biases on respondents' decision-making, effect size was also assessed. The evaluation of semi-structured interviews described the problems and challenges of local governments, which were placed in the context of behavioral economics. Subsequently, specific behavioral interventions were identified in accordance with the MINDSPACE framework. The results of the dissertation contribute to the discussion on the current topic of applying the findings of behavioral economics in improving the functioning of local governments. They present concrete evidence of the impact of cognitive distortions on the decision-making of local government employees as well as a proposal for behavioral interventions responding to the identified challenges and problems.

OBSAH

ABSTRAKT	3
ABSTRACT	3
SEZNAM ZKRATEK.....	7
SEZNAM OBRÁZKŮ	7
SEZNAM TABULEK.....	7
1. ÚVOD.....	8
2. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY.....	8
2.1 Behaviorální ekonomie.....	8
2.1.1 Základní teoretická východiska a stručné dějiny behaviorální ekonomie.....	9
2.1.2 Heuristiky a kognitivní zkreslení	9
2.2 Smart governance a behaviorální ekonomie	10
2.2.1 Definiční vymezení smart governance.....	10
2.2.2 Behaviorální ekonomie v konceptu smart governance	11
2.3 Behaviorální veřejná politika	12
2.3.1 Definiční vymezení a kontext vzniku behaviorální veřejné politiky	12
2.3.2 Behaviorální intervence	12
2.3.3 Libertariánský paternalismus a nudge	13
2.3.4 Rámce a metodiky pro aplikaci ve veřejné správě	13
2.4 Shrnutí současného stavu a identifikace výzkumné mezery	15
3. Cíl a výzkumné otázky disertační práce	17
3.1 Výzkumný problém a hlavní cíl	18
3.2 Výzkumné otázky	19
4. POUŽITÉ METODY SBĚRU A VYHODNOCENÍ DAT.....	19
4.1 Literární rešerše	19
4.2 Polostrukturované rozhovory	20
4.3 Tematická analýza.....	20
4.4 Randomizované kontrolované studie	20

4.5	Statistické testování hypotéz.....	21
5.	Výsledky experimentálních šetření: Kognitivní zkreslení rámování a kotvení v kontextu územní samosprávy	21
5.1	Výsledky experimentálního šetření vlivu kognitivního zkreslení kotvení na rozhodovací proces zaměstnanců územní samosprávy	21
5.1.1	Experimentální šetření č. 1: Kotvení v rozhodovacím scénáři „odpověď na dotaz“	21
5.1.2	Experimentální šetření č. 2: Kotvení v rozhodovacím scénáři „nákup televize“	23
5.2	Výsledky experimentálního šetření vlivu kognitivního zkreslení rámování na rozhodovací proces zaměstnanců územní samosprávy	24
5.2.1	Experimentální šetření č. 3: Rámování riskantní volby v rozhodovacím scénáři „Problém s asijskou nemocí“	24
5.2.2	Experimentální šetření č. 4: Rámování atributu v rozhodovacím scénáři „Pořízení nového systému pro evidenci docházky“	26
6.	Výsledky polostrukturovaných rozhovorů: Územní samospráva v kontextu behaviorální ekonomie	28
6.1	Výsledky tematické analýzy rozhovorů.....	28
6.2	Rámec MINDSPACE a návrh behaviorálních intervencí	29
6.2.1	Návrh behaviorálních intervencí	29
7.	Přínosy a limity výzkumu	30
7.1	Přínos práce pro teorii	30
7.2	Přínos práce pro praxi	30
7.3	Limity výzkumu.....	31
8.	Závěr.....	31
9.	Seznam použité literatury.....	34
	SEZNAM PUBLIKAČNÍCH AKTIVIT AUTORA.....	42
	ODBORNÝ ŽIVOTOPIS AUTORA.....	43

SEZNAM ZKRATEK

BIT Behavioural Insights Team

DVC Dílčí výzkumný cíl

OECD Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

RCT Randomized Controlled Trial (randomizovaná kontrolovaná studie)

VO Výzkumná otázka

WHO World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 4 Výzkumný problém v širších souvislostech (vlastní zpracování)..... 18

Obrázek 9 Souhrn identifikovaných problémových oblastí (vlastní zpracování)

..... 28

SEZNAM TABULEK

Tabulka 7 Souhrnný přehled komponent rámce MINDSPACE. Vlastní zpracování podle Dolan a kol. (2012)..... 14

Tabulka 10 Design rozhodovacího scénáře 22

Tabulka 16 Design rozhodovacího scénáře 23

Tabulka 22 Design rozhodovacího scénáře 25

Tabulka 28 Design rozhodovacího scénáře 26

1. ÚVOD

Tématem disertační práce je implementace poznatků behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv. Výzkum originálním způsobem propojuje poznatky behaviorální ekonomie a doménu kvalita rozhodování jako součást konceptu smart governance.

V literární rešerši je nejprve představen historický vývoj behaviorální ekonomie jako vědní disciplíny. Pozornost je věnována rozdílům oproti tradičnímu pojetí neoklasické ekonomie. Mezi nejpodstatnější teorie rozhodovacího procesu, které formovaly další vývoj behaviorální ekonomie, patří Teorie očekávaného užítku (von Neumann a Morgenstern, 1944), Teorie omezené racionality (Simon, 1955) a Prospektová teorie (Kahneman a Tversky, 1979). Následuje popis systematických odchylek od racionálního rozhodování označovaných jako kognitivní zkreslení (Tversky a Kahneman, 1974). Další část práce předkládá definiční vymezení konceptu smart governance, kdy je zdůrazněna doména rozhodovacích procesů a vazba na behaviorální ekonomii. Kapitola věnovaná behaviorální veřejné politice, kterou Oliver (2019) charakterizuje jako aplikaci poznatků z behaviorálních věd do designu veřejných politik, kromě definičního vymezení přibližuje historický vývoj, aplikaci v praxi, typologii intervencí nebo přehled rámců a metodik. Zvláštní pozornost je věnována konceptu libertariánského paternalismu a přístupu nudge, protože právě publikace knihy Nudge (Thaler a Sunstein, 2009) je často považovaná za milník v implementaci behaviorálních poznatků do veřejné správy.

Výzkumná část disertační práce rozebírá výsledky experimentálních šetření a polostrukturovaných rozhovorů, jejichž ambicí je naplnění hlavního cíle a nalezení odpovědí na výzkumné otázky. Hlavním cílem práce je prozkoumat vliv vybraných kognitivních zkreslení na rozhodování zaměstnanců územních samospráv (VO1, VO2) a vymežit možnosti implementace poznatků behaviorální ekonomie při řešení problémů a výzev územních samospráv (VO3, VO4).

2. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

2.1 Behaviorální ekonomie

Kapitola přibližuje historické kořeny behaviorální ekonomie a hlavní rozdíly oproti tradičnímu normativnímu pojetí neoklasické ekonomie. Jsou rozebrány základní teorie rozhodovacího procesu, které formovaly další vývoj behaviorální ekonomie jako svébytné vědecké disciplíny. Heuristiky a kognitivní zkreslení jsou představena jako základní stavební kameny výzkumu v behaviorální ekonomii.

2.1.1 Základní teoretická východiska a stručné dějiny behaviorální ekonomie

Vzhledem k tomu, že ekonomie je věda zabývající se alokací zdrojů ze strany individualit, kolektivních institucí a trhů, měla by se podle Camerera (1999) opírat o psychologii individuálního chování stejně jako chemie o fyziku nebo antropologie o poznatky archeologie. Autor tvrdí, že ekonomové využívají modely, které jsou vzhledem k poznatkům psychologie hrubě nekonzistentní. Až nástup behaviorální ekonomie přináší poznatky z psychologie doplněné o matematický aparát a snahu o vysvětlování dat z praxe, což ekonomii odlišuje od ostatních sociálních věd. (Camerer, 1999)

Behaviorální ekonomie rozvíjí teze nejdůležitějších teorií rozhodovacího procesu jako Teorie očekávaného užitku (von Neumann a Morgenstern, 1944), **Teorie omezené racionality** (Simon, 1955) a **Prospektivní teorie** (Kahneman a Tversky, 1979).

Kahneman (2011) v souladu s řadou dalších autorů věnujících se duální rozhodovací teorii (Evans, 2003; Groves a Thompson, 1970; Stanovich a West, 2000) **rozišil dva systémy myšlení**. Systém 1 zahrnuje automatické (rychlé) myšlení, které se opírá o využití heuristik (např. ranní cesta do práce). Nejde o kognitivně náročné operace a jsou většinou dostačující, někdy však dochází ke zkreslením a systematickým chybám v úsudku. Systém 2 je kognitivně náročné reflektivní (pomalé) myšlení, které vyžaduje plnou koncentraci (např. vyřešení složité matematické rovnice). (Kahneman, 2011)

2.1.2 Heuristiky a kognitivní zkreslení

Kahneman popsal (2011) heuristiku jako jednoduchou mentální zkratku, která zjednodušuje a asistuje při rozhodování a pomáhá najít „adekvátní, i když často nedokonalé odpovědi na obtížné otázky“. Thaler a Benartzi (2004) pro heuristiky používají označení pravidlo palce („*rule of thumb*“).

Podle Tverského a Kahnemana (1974) existuje omezené množství heuristických principů, které redukují komplexní úkoly posuzování pravděpodobností a odhadování výsledků na jednoduché úsudkové operace. Simon (1955) heuristiky popsal v souvislosti s konceptem omezené racionality, která způsobuje, že jsou využívány ke zvládnutí úkolů komplexního reálného života.

Spoléhání na heuristiky může vést k systematickým kognitivním zkreslením, kdy rozhodnutí neodpovídá normativnímu stavu věcí, pokud by byly vzaty do úvahy všechny okolnosti a odpovídající informace (Kahneman a kol., 1982). Pro kognitivní zkreslení se často používá označení bias. Heuristiky a kognitivní zkreslení fungují na podvědomé úrovni (Simon, 1978).

Kognitivní zkreslení kotvení

Kotvení představuje jedno z nejvýznamnějších kognitivních zkreslení, které hraje roli v řadě rozhodovacích situacích, a to i v kontextu veřejné správy. Kotvení popsali jako jednu ze základních rozhodovacích heuristik už Tversky a Kahneman (1974). Podle autorů představuje kotvení systematické usuzovací zkreslení, jehož podstatou je ovlivňování číselného odhadu jedince na základě předem předložené informace o číselné hodnotě. Podle autorů představuje efekt kotvení zkreslení, při kterém první informace, příp. informace zjištěná o daném předmětu v prvních okamžicích, ovlivňuje budoucí úsudek. Tversky a Kahneman (1974) na základě empirického výzkumu kotvení zjistili, že předložená číselná hodnota jako výchozí báze předznamenává následný rozdílný odhad, který se přibližuje účelově prezentované číselné informaci.

Kognitivní zkreslení rámování

Kühberger (1998) popisuje kognitivní zkreslení rámování jako sémantickou manipulaci, kdy jsou prospekty z identické rozhodovací situace popsány rozdílným způsobem. Mechanismus účinku rámování byl dlouho vysvětlován jediný konceptem, a to prospektovou teorií Kahnemana a Tverského (1979), ze které vyplývá, že pozitivní nebo negativní rámování informace předurčuje, jak značná část psychologického významu funkce přispěje k vnímání hodnoty dané informace.

Levin a kol. (1998) vysvětlili, že existují různé typy rámování s rozdílnými mechanismy účinku a také detailněji popsali, jak různé typy rámování zahrnují kritické proměnné v prezentaci, zpracování a reakci na informace. Autoři popisují následující typy rámování:

- **rámování atributu**, což je souhrn charakteristik jedné věci v pozitivním nebo negativním kontextu,
- **rámování cíle** zaměřené na výsledky popsané jako zisky nebo ztráty jako důsledek určitého chování,
- **rámování riskantní volby**.

2.2 Smart governance a behaviorální ekonomie

Kapitola popisuje základní definiční vymezení konceptu smart governance a související pojmů s akcentem na vztah k behaviorální ekonomii.

2.2.1 Definiční vymezení smart governance

Pojem smart governance poprvé významněji popsali Giffinger a kol. (2007), kteří jej považovali za jednu z šesti dílčích charakteristik smart city. V jejich podání smart governance zahrnovalo parametry jako participace, veřejné a sociální služby, transparentní správu, politickou strategii a vizi. Yigitcanlar a kol. (2018) v analýze definičního vymezení přístupu ke konceptu smart city zjistili, že ze 78 studovaných článků se pouhých 13 zaměřovalo na doménu správa. Řada

autorů přitom považuje správu a řízení za základní komponentu přístupu ke smart city (Bolívar a Meijer, 2016; Gil-Garcia a kol., 2015; Lin a Geertman, 2015; Przebyłowicz a kol., 2017; Rudolf Giffinger a kol., 2007; Yigitcanlar a kol., 2018). Definičnímu vymezení však podle Yigitcanlar a kol. (2018) dominují témata jako mobilita, digitalizace, velká data, senzory, urbanismus, energetika, participace nebo udržitelný rozvoj. V rámci konceptu smart city tak podle autorů existuje zjevný deficit ve výzkumu domény správa.

Kourtit a kol. (2012) zdůraznili při definici aspekty jako politická participace, služby občanům i funkční administrativa. Autoři také popsali šest definičních znaků, mezi které patří také **pojetí smart governance jako rozhodovacího procesu**.

Nejdetailnější charakteristiku pojmu smart governance předložili Bolívar a Meijer (2016), kteří formulovali čtyři různé konceptualizace smart governance:

- správa smart city,
- **smart rozhodovací proces**,
- smart administrace,
- smart územní spolupráce.

Bolívar a Meijer (2016) v souvislosti s doménou smart rozhodovací proces zdůrazňují posílení racionality veřejné správy prostřednictvím využití komplexnějších a snadno dostupných i přístupných informací pro rozhodovací procesy i implementaci těchto rozhodnutí. Mezi další autory, kteří popisují **rozhodovací proces jako součást konceptu smart governance**, patří Alawadhi a Scholl (2016) nebo Pereira a kol. (2018).

2.2.2 Behaviorální ekonomie v konceptu smart governance

Explicitní uplatňování behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv popisují autoři teprve v posledních letech (Dewies a kol., 2022; Feitsma, 2020; Straßheim a Beck, 2019). Územní samosprávy mohou behaviorální poznatky využít při řešení řady různých problémů jako včasné placení daní a pokut, nepořádek na veřejných prostranstvích (Merkelbach a kol., 2021), recyklace odpadů (Shearer a kol. 2017) nebo bezpečnější doprava (Graf, 2019).

Feitsma (2020) popisuje na příkladu Nizozemska, že s rostoucí decentralizací výkonu řady agend zejména v sociální oblasti se zvyšuje role lokálních samospráv jako architektů výběru při nastavení parametrů veřejných služeb. Autor doplňuje, že inovativní **behaviorální expertíza je důležitým předpokladem pro smart, rigorózní a efektivní nastavení politik na decentralizované úrovni**. Feitsma (2020) zároveň vyjadřuje pochybnosti, zda lokální rozhodovací úroveň disponuje nezbytnými znalostmi a zdroji. Autoři jako Gandy a Nemorin (2019) nebo Ranchordás (2020) doplňují, že smart city stále častěji kombinují technologie a behaviorální poznatky pro implementaci na datech založených nudges, které motivují obyvatele ke zdravějšímu a udržitelnějšímu stylu života. Ruhlandt (2018) popisuje klíčový význam behaviorálních a procedurálních změn při

implementaci smart governance, které by měly vést k vyšší efektivitě, inovacím, transparentnosti a orientaci na potřeby občanů.

2.3 Behaviorální veřejná politika

Kapitola popisuje základní definiční vymezení behaviorální veřejné politiky a souvisejících pojmů. Implementace behaviorálních poznatků v institucích veřejné správy je představena na konkrétních příkladech a jsou rozebrány nejpodstatnější rámce a metodiky behaviorální veřejné politiky. Zvláštní pozornost je věnována přístupu nudge a libertariánskému paternalismu.

2.3.1 Definiční vymezení a kontext vzniku behaviorální veřejné politiky

V nejširším pojetí můžeme veřejnou politiku považovat za hlavní nástroj politických aktérů pro ovlivňování občanů a dalších subjektů v kontextu existujícího právního prostředí, institucionálních a ústavních ohraničení a dalších faktorů jako je aktivní občanství (Kuehnhanss, 2019). Společným jmenovatelem při realizaci politik veřejné správy je podle řady autorů (Bobrow a Dryzek, 1988; Salamon, 2002; Schneider a Ingram, 1990) kontrola procesu kolektivního rozhodování pro dosahování specifických cílů. Behaviorální veřejná politika je nový přístup, jak takové procesy kolektivního rozhodování implementovat. Whitehead a kol., 2019 popisují, že **publikaci knihy Nudge (Thaler a Sunstein, 2009) lze považovat za zlom v rozšíření celosvětového povědomí o aplikaci behaviorálních poznatků do veřejné správy**. V této souvislosti Loewenstein a Chater (2017) dodávají, že přístup nudge se stal synonymem pro behaviorální ekonomii ve veřejné správě. Thaler a Sunstein (2009) pojem nudge zpopularizovali do té míry, že jej vzaly za své konkrétní subjekty veřejné správy, které behaviorální ekonomii aplikovaly do praxe. Často se formálně nebo neformálně označují jako tzv. nudge unit. Přístup nudge i libertariánský paternalismus je detailněji rozebrán v samostatné části práce.

Oliver (2019) charakterizuje **behaviorální veřejnou politiku jako aplikaci poznatků z behaviorální ekonomie**, resp. v širším pojetí z behaviorálních věd, **do designu veřejných politik**. Autor dodává, že ačkoliv se jedná o poměrně novou disciplínu, tak se opírá o dekády společensko-vědního výzkumu.

2.3.2 Behaviorální intervence

Podle Ewerta a kol. (2021) behaviorální intervence přesahují běžnou sadu nástrojů veřejných politik. Podle autorů jde o inovativní přístup, který může přehodnotit přístup k veřejné správě celkově. Uplatňování behaviorální veřejné politiky probíhá prostřednictvím behaviorálních intervencí založených na aplikaci poznatků souvisejících především s kognitivními zkresleními. Řada autorů (Hertwig & Grüne-Yanoff, 2017; Loewenstein a Chater, 2017; Tummers, 2019; Oliver, 2015) pak volí odlišnou taxonomii i detailnější definiční vymezení intervencí. Behaviorální intervence představují posun zaměření veřejných politik

a jejich implementace na individuální úroveň s cílem změnit chování v určitých situacích a jejich potenciál podle Ewerta a kol. (2021) ve veřejné politice nebyl v celé řadě oblastí zcela odhalen.

2.3.3 Libertariánský paternalismus a nudge

Koncept libertariánského paternalismu popsali Thaler a Sunstein (2003) a podle nich kombinuje zachování svobody výběru (důležitá hodnota libertariánství) přičemž současně umožňuje veřejným i soukromým institucím zacílit volby lidí směrem, který zlepší jejich život. Veřejnou politiku je možné považovat za paternalistickou, když je designovaná s cílem ovlivnit volby všech zainteresovaných stran takovým způsobem, že se jejich situace zlepší (Thaler a Sunstein, 2003). **Paternalistický aspekt konceptu je možné považovat za legitimní, pokud se zlepší situace aktérů volby na základě jejich vlastního posouzení** (Thaler & Sunstein, 2009). **Libertariánský aspekt je zachován, pokud sada možností není omezována a každé intervenci je možné se jednoduše vyhnout** (Thaler a Sunstein, 2009). Oliver (2015) vysvětluje, že Thaler a Sunstein modifikovali paternalismus ve veřejných politikách o rozměr zachovávání svobody volby, což shrnuje použitý termín libertariánský. Autor zdůrazňuje, že na ty, kteří se racionálně rozhodnou setrvávat u původního chování, by neměla dopadnout žádná zátěž.

Nudging považují Thaler a Sunstein (2003, 2009) za behaviorální intervenci k dosahování cílů veřejných politik. Podle autorů není prostředí nebo kontext, ve kterém se lidé rozhodují, nikdy neutrální a ovlivňuje volby rozhodnutí. Konkrétní definici přístupu nudge Thaler a Sunstein (2009) formulují následujícím způsobem: *„Nudge je jakákoliv úprava architektury rozhodování, která předvídatelně ovlivňuje lidské chování, a to bez toho, aby zakazovala jakékoliv jiné možnosti nebo zásadním způsobem měnila jejich ekonomické pobídky. Abychom intervenci mohli považovat za nudge, musí být jednoduché a levné se jí vyhnout.“* Autoři opakovaně zdůrazňují, že aby intervence mohla být označena za nudge je nutné, aby bylo možné se jí jednoduše a levně vyhnout. Proto je podle autorů umístění ovoce do úrovně očí nudge, zatímco zákaz nezdravého jídla není.

2.3.4 Rámce a metodiky pro aplikaci ve veřejné správě

První rámce (v některých případech může být výstižnější označení metodika) pro aplikaci behaviorálních poznatků se rozšířily s aktivním fungováním BIT ve Velké Británii po roce 2010. Hansen (2018) uvádí, že reporty BIT byly plně dobře zdokumentované evidence o realizaci i dopadech intervencí založených na přístupech jako averze ke ztrátě, prosociální aspekty chování nebo reciprocita a další projekty podle metodik MINDSPACE (Dolan a kol., 2012) a později EAST. Podle Dewiese a kol. (2022) patří mezi nejpopulárnější rámce EAST (Behavioural Insights Team, 2014) a BASIC (OECD, 2019).

Rámec MINDSPACE

Rámec MINDSPACE (Dolan a kol., 2010) byl vydán jako jeden z prvních obsáhlých metodických podkladů pro zavádění behaviorálních intervencí ve veřejných politikách. MINDSPACE se podle Dolan a kol. (2012) snaží o změnu kontextu prostřednictvím kterého lidé přijímají informace a incentive, a to převážně na základě automatického myšlení systému 1. Název MINDSPACE je formulován jako mnemotechnická pomůcka, kdy každé počáteční písmeno popsané techniky je zastoupeno v názvu. Popisuje devět robustních efektů, které ovlivňují převážně automatické rozhodování a je určen tvůrcům veřejných politik. Autoři jako podklad pro jednotlivé komponenty MINDSPACE využili závěrů integrativní rešerše devět efektů, které podle nich mají největší vliv na lidské chování.

Tabulka 1 Souhrnný přehled komponent rámce MINDSPACE. Vlastní zpracování podle Dolan a kol. (2012)

Messenger/Posel	Lidé se nechají ovlivnit tím, kdo jim komunikuje informaci
Incentives/Incentivy	Reakce na incentive jsou formovány předvídatelnými mentálními zkratkami jako je silná averze ke ztrátě
Norms/Normy	Jsmo výrazně ovlivnitelní chováním ostatních
Defaults/Výchozí nastavení	Snadno setrváme u předem vybraných možností
Saliency/Saliency	Pozornost lidí je přitahována tím, co se nám jeví jako nové a výrazné
Priming/Priming	Naše jednání je snadno ovlivnitelné podvědomými vodítky
Affect/Afekt	Emoční asociace výrazně ovlivňují naše reakce
Commitments/Závazky	Podvědomě se snažíme být konzistentní s veřejnými sliby a jednáme recipročně vůči ostatním
Ego/Ego	Chováme se tak, abychom sami ze sebe měli lepší pocit

Jak vysvětluje Oliver (2017) některé komponenty rámce MINDSPACE se překrývají a je možné mezi nimi nalézt silnou korelaci. To připouští i Dolan a kol. (2012), kteří doplňují, že v některých ohledech MINDSPACE stírá i rozdíly mezi externími (např. výchozí nastavení) a interními (např. afekt) psychologickými mechanismy, a to v zájmu praktické využitelnosti rámce tvůrci veřejných politik, pro které podle autorů takové nuance nejsou podstatné.

Rámec EAST

Rámec EAST (Behavioural Insights Team, 2014) formulovali výzkumníci a experti z veřejné správy, kteří v něm aplikují poznatky ze sociální psychologie, kognitivních věd a behaviorální ekonomie na celou řadu domén veřejných politik. Last a kol. (2021) EAST popisují jako praktický a detailní nástroj založený na důkazech, který je určen výzkumníkům i praktikům. Halpern (2016) považuje EAST za nástroj pro design využití behaviorálních poznatků v rámci veřejných politik. Autoři rámce EAST (Behavioural Insights Team, 2014) uvádějí, že přímo navazuje na MINDSPACE, který sami aktivně využívali, ale na základě praktických zkušeností zjistili, že se jeví jako příliš rozsáhlý a zároveň některé efekty nebyly vystiženy dostatečně jednoduše. EAST (Behavioural Insights Team, 2014) popisuje čtyři konkrétní principy pro aplikaci behaviorálních poznatků vycházejících z práce BIT i akademické literatury, které by měly působit na změnu chování lidí. Konkrétně jde o následující: jednoduše (easy), atraktivně (attractive), sociálně (social) a ve správný čas (timely). Zkrácená mnemotechnická pomůcka vystihující všechny principy je EASY.

Delaney (2018) zdůrazňuje pozitivní vliv rámců MINDSPACE and EAST ve smyslu konceptualizace behaviorálních změn v prostředí reálného světa. Na druhou stranu autor uvádí, že takové rámce potenciálně redukovat behaviorální výzkum na sadu nástrojů k dosažení konkrétních výstupů, místo širší dimenze zdůrazňující zodpovědnost tvůrců veřejných politik a dalších aktérů vůči lidem. Fabian a Pykett (2022) připisují konkrétně rámci EAST zásluhy, ale také popisují, že vedl spíše ke kosmetickým úpravám služeb s využitím kognitivních zkrácení a jen k málo podstatným komplexním změnám veřejných politik.

2.4 Shrnutí současného stavu a identifikace výzkumné mezery

Literární rešerše předložila popis hlavních teoretických východisek v souvislosti s problematikou behaviorální ekonomie, behaviorální veřejné politiky a smart governance. Tato část kromě shrnutí nejpodstatnějších teoretických tezí představuje hlavní mezery a východiska pro realizaci výzkumu v navazující části disertační práce.

Uplatňování poznatků behaviorální ekonomie ve veřejné správě je stále nová vědecká disciplína, jejíž začátek můžeme podle řady autorů datovat k publikaci knihy Nudge od Thaler a Sunsteinem (2009). O dekádu později Tummers (2019) zdůrazňuje potřebu vyvíjet nová teoretická východiska, a to na základě spolupráce mezi praxí a výzkumem s cílem porozumění, jak dosáhnout a podpořit behaviorální změny ve veřejné správě. Hansen (2018) vysvětluje, že aplikace behaviorálních přístupů ve veřejné správě se místo řešení komplexních problémů orientuje spíše na *"nízko visící ovoce"*. Podobně řada dalších autorů (Fabri a Faure, 2018; Ewert a kol., 2021; Loewenstein a Chater, 2017; Hansen, 2016) argumentuje proti redukci behaviorální veřejné politiky na pouhou aplikaci populárních přístupů jako nudge. Další opomíjenou výzvou jsou kognitivní

zkreslení, kterým nepodléhají jen adresáti, ale také tvůrci veřejných politik (Baggio a kol., 2021).

Při definování konceptů smart city a smart region literatuře dominuje orientace na technologická témata jako mobilita, digitalizace, velká data, senzory, urbanismus, energetika, participace nebo udržitelný rozvoj a orientace na dílčí doménu veřejná správa odpovídající konceptu smart governance je na okraji zájmu (Yigitcanlar a kol., 2018). Autoři jako Alawadhi a Scholl (2016), Meijer a Bolívar (2016) nebo Pereira a kol. (2018) popisují kvalitu rozhodovacího procesu jako součást konceptu smart governance, ale zůstali u obecných proklamací. Právě poznatky behaviorální ekonomie představují znalostní potenciál, jak kvalitu rozhodovacího procesu a v konečném důsledku i fungování územních samospráv zlepšit. Explicitní důraz na uplatňování behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv se u limitovaného počtu autorů začíná objevovat teprve v posledních letech (Dewies a kol., 2022a; Feitsma, 2020; Straßheim a Beck, 2019). Např. Feitsma (2020) vysvětluje, že inovativní behaviorální expertíza je důležitým předpokladem pro smart, rigorózní a efektivní nastavení politik na lokální úrovni. Zaměření výzkumné části disertační práce cílí na originální propojení poznatků behaviorální ekonomie s úrovní územní samosprávy v souladu s akcentem na doménu kvalita rozhodování konceptu smart governance.

Pokud jde o experimentální ověřování kognitivních zkreslení v prostředí veřejné správy je podle řady autorů (Battaglio a kol., 2019; Belardinelli a kol. 2018; Cantarelli a kol., 2020; Ewert a kol., 2021; Moseley a Thomann, 2021) výzkum omezený. Co se týče zaměstnanců jako respondentů experimentálních šetření, Battaglio a kol. (2019) provedli systematickou analýzu a zjistili, že ze 109 experimentů mělo jako respondenty pracovníky ve veřejném sektoru jen 21 %. Ve výzkumné části disertační práce jsou na vzorku respondentů z vybrané územní samosprávy experimentálně testovány dvě z nejvýznamnějších a teoreticky nejpopsanějších kognitivních zkreslení, kotvení a rámování, která patří v kontextu behaviorální veřejné politiky mezi nejčastěji testovaná zkreslení. Dopady kotvení a rámování na rozhodování ve veřejné správě zkoumali Belardinelli a kol. (2018), Bellé a kol., (2018), Cantarelli a kol. (2020) nebo Nagtegaal a kol. (2020), což představuje bázi pro srovnání s předkládaným výzkumem. Navíc se u obou zkreslení předpokládá potenciál pro implementaci ve specifických agendách územních samospráv. Výzkumná část práce reaguje také na poptávku po vyšší replikaci empirických šetření a ověřování výsledků v oblasti veřejné správy, a to také v rozdílném institucionálním, geografickém nebo socioekonomickém prostředí (Bellé a kol., 2018; George a kol., 2017; Levitt a List, 2007; Walker a kol., 2017). Cantarelli a kol. (2020) a Bellé a kol. (2018) vysvětlují, že experimentální šetření v reálném prostředí mají ve srovnání s laboratorním výzkumem vyšší externí validitu a jsou prospěšnější pro generalizaci výsledků. Tvůrci veřejných politik i výzkumníci mohou shromažďovat a systematizovat

poznatky o efektech kognitivních zkreslení v souvislosti se zlepšováním veřejné správy (Cantarelli a kol., 2020).

Ewert a Loer (2021) při popisu behaviorální veřejné politiky kritizovali úzkoprofilové zaměření na nudge a účelová řešení. Autoři zdůraznili potřebu interdisciplinárního, multimetodologického (mj. využívání metod kvalitativního výzkumu) a reflektivního přístupu, který může být aplikovatelný pro řadu účelů v procesu veřejné politiky. Ve výzkumné části disertace jsou takto uplatněny polostrukturované skupinové rozhovory jako metoda analýzy nedostatků institucí územní samosprávy v kontextu behaviorální ekonomie.

Obdobný experimentální výzkum dopadů kognitivních zkreslení a zjišťování problémů územních samospráv s akcentem na uplatnění poznatků behaviorální ekonomie formou rozhovorů na vzorku respondentů z České republiky nebyl v době zpracování práce znám.

Souhrn identifikované výzkumné mezery:

- Převažuje technologický přístup ke konceptu smart city a smart region, koncept smart governance je na okraji zájmu.
- Schází implementace poznatků behaviorální ekonomie v doméně kvalita rozhodovacího procesu konceptu smart governance.
- Absence uplatnění metod kvalitativního výzkumu při identifikaci problémů a výzev územních samospráv v kontextu behaviorální ekonomie.
- Nedostatečný výzkum kognitivních zkreslení mezi zaměstnanci institucí veřejné správy jako respondenty.
- Potřeba replikace výzkumu kognitivních zkreslení v rozdílném institucionálním, geografickém a socioekonomickém prostředí jako předpoklad generalizace výsledků pro prohloubení teoretických konceptů.
- Nízká míra propojení teoretických poznatků behaviorální ekonomie a aplikační praxe veřejné správy.

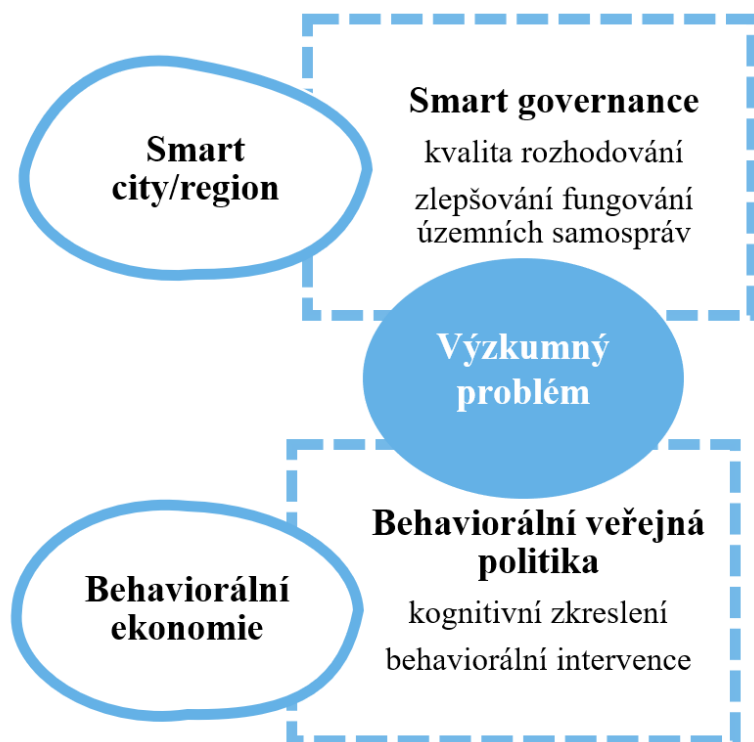
3. CÍL A VÝZKUMNÉ OTÁZKY DISERTAČNÍ PRÁCE

Kapitola navazuje na teoretická východiska představená v popisu současného stavu řešené problematiky. Prostřednictvím vymezení výzkumného problému, hlavního cíle, výzkumných otázek, dílčích cílů a v některých případech také statistických hypotéz je definován výzkumný záměr disertační práce. Výzkumný záměr reaguje na mezery v současném poznání tématu. Zejména s ohledem na dosud velmi omezený výzkum uplatnění poznatků behaviorální ekonomie na úrovni územních samospráv.

3.1 Výzkumný problém a hlavní cíl

Výzkumný problém disertační práce je následující: **Proč, kde a jak je implementace poznatků behaviorální ekonomie žádoucí při zlepšování fungování územních samospráv?**

Výzkum propojuje dvě hlavní témata – behaviorální ekonomii a koncept smart (city nebo region) na úrovni územních samospráv. Zlepšení fungování územních samospráv prostřednictvím implementace poznatků behaviorální ekonomie představuje originální přístup ke konceptu smart governance, zejména k naplňování jeho dílčí domény zaměřené na kvalitu rozhodovacího procesu. Přehledněji ukotvení výzkumného problému ve zkoumaných oblastech přibližuje následující schéma.

Obrázek 1 Výzkumný problém v širších souvislostech (vlastní zpracování)

Formulovaný výzkumný problém se opírá o celospolečenskou potřebnost řešeného tématu i definovanou výzkumnou mezeru. Literární rešerše doložila, že lidské rozhodování se často odchyluje od racionálních očekávání a podléhá kognitivním zkreslením. V případě veřejných politik ovlivňujících blahobyť a prosperitu celé společnosti by měla být snaha o racionální rozhodování naprostým imperativem. Battaglio a kol. (2019) popsali, že zaměstnanci ve veřejném sektoru se při rozhodování potýkají nejen s vlastními kognitivními limity, ale také se širokou komplexitou rozhodovacích situací, která se zvyšuje s rozmachem informační společnosti. Implementací poznatků behaviorální ekonomie jako je vliv kognitivních zkreslení na rozhodování nebo formulace cílených behaviorálních intervencí může přispět k řešení problémů a výzev a tím i ke

zlepšení fungování územních samospráv. Cantarelli a kol. (2020) akcentují jedinečnou pozici pracovníků ve veřejné správě, kteří sami při rozhodování podléhají kognitivním zkreslením, zároveň ale mají zodpovědnost za tvorbu a praktickou realizaci veřejných politik, kde mohou poznatky behaviorální ekonomie implementovat k povzbuzení žádoucího chování a prevence předvídatelných chyb. Samotné propojení poznatků behaviorální ekonomie s územní samosprávou představuje inovativní přístup ke konceptu smart governance, především k jeho doméně smart rozhodování, kterou popsali Bolívar a Meijer (2016).

Hlavním cílem práce je prozkoumat vliv vybraných kognitivních zkreslení na rozhodování zaměstnanců územních samospráv (VO1, VO2) a vymezení možnosti implementace poznatků behaviorální ekonomie při řešení problémů a výzev územních samospráv (VO3, VO4).

K zodpovězení výzkumných otázek je přístupováno odlišným způsobem, podle části hlavního cíle, ke které se vztahují. VO1 a VO2 zkoumají vlivy kognitivních zkreslení na rozhodovací proces zaměstnanců územních samospráv a opírají se o výsledky experimentálních šetření. VO3 a VO4 vycházejí z provedených polostrukturovaných rozhovorů a předkládají identifikaci problémů a výzev územních samospráv i navazující návrh behaviorálních intervencí.

3.2 Výzkumné otázky

Pro dosažení hlavního cíle byly stanoveny následující výzkumné otázky (VO):

- **VO1: Která kognitivní zkreslení ovlivňující rozhodování zaměstnanců územních samospráv je vhodné experimentálně ověřit?**
- **VO2: Jaký je vliv kognitivních zkreslení kotvení a rámování na rozhodovací proces zaměstnanců územních samospráv?**
- **VO3: Jaké jsou problémy a výzvy územních samospráv, při jejichž řešení je možné implementovat poznatky behaviorální ekonomie?**
- **VO4: Které konkrétní intervence založené na poznatcích behaviorální ekonomie se jeví jako vhodné při řešení problémů a výzev územních samospráv?**

4. POUŽITÉ METODY SBĚRU A VYHODNOCENÍ DAT

4.1 Literární rešerše

Literární rešerše ve vědě a výzkumu představuje přehled zjištění z prozkoumaných zdrojů, které má čtenářům demonstrovat, že autorův výzkum zapadá do širšího rámce studovaného tématu. (Fink, 2014)

Paré a kol. (2015) na základě analýzy práce dalších autorů (Cooper, 1988; Hart, 1998; Leedy a Ormrod, 2000; Mulrow, 1994) popisují, že provedení literární rešerše je základním předpokladem k rozšíření znalostí a porozumění výzkumnému tématu do hloubky, syntéze empirických zjištění, rozvoji vlastní teorie, poskytnutí koncepčního zázemí pro další výzkum a také identifikaci témat, která vyžadují detailnější průzkum.

4.2 Polostrukturované rozhovory

Rozhovory jsou metodou kvalitativního výzkumu, který lze popsat jako pokus o porozumění světu prostřednictvím subjektivního pohledu a odhalování praktické žité zkušenosti respondentů před vědeckým výzkumem (Kvale, 1996).

V práci byly uplatněny polostrukturované rozhovory. De Jonckheere a Vaughn (2019) uvádějí, že provedení úspěšného polostrukturovaného rozhovoru ze strany výzkumníka vyžaduje atributy jako koncentrace na souvislosti, aktivní zapojení, zvědavost, praxe a schopnosti pro vedení rozhovoru. Autoři doplňují, že pro získání kvalitních dat by k respondentovi nemělo být přistupována transakčním způsobem "*otázka-odpověď*", ale výzkumník by se měl snažit o postupně rozkrývající a opakující se interakce.

4.3 Tematická analýza

Tematická analýza je metoda kvalitativního výzkumu, která zahrnuje identifikaci, analýzu a odhalení vzorců nebo témat z výchozího datového podkladu jako např. přepisy rozhovorů. Podle Boyatzise (1998) tematická analýza organizuje a popisuje data do většího detailu a často nabízí také rozličné interpretace analyzovaných dat v návaznosti na téma výzkumu. Braun a Clarke (2006) rozlišují mezi induktivní a teoreticky rámovanou tematickou analýzou. Vzhledem k charakteru výzkumných otázek bylo v disertační práci využito induktivního přístupu a otevřeného kódování, kdy podle autorů probíhá proces kódování bez snahy o zasazení kódů do předem připraveného rámce. K tomu Patton (1990) doplňuje, že induktivní analýza znamená, že témata jsou silně propojena se vstupními daty.

4.4 Randomizované kontrolované studie

Randomizované kontrolované studie (RCT) představují výzkumnou metodu velmi často využívanou u behaviorálních intervencí k posouzení jejich efektivity. Podstatou RCT je náhodné rozdělení účastníků experimentů do dvou a více skupin, často se používá intervenční a kontrolní skupina, pro ověření efektu intervence. Randomizace účastníků, tedy náhodné přidělení do některé z intervenčních skupin, přispívá k validitě výzkumu (Bhide a kol., 2018).

4.5 Statistické testování hypotéz

Statistické metody jsou v disertační práci využity pro ověřování platnosti hypotéz experimentálních šetření v kapitole 5. Podle Pelikána (1998) můžeme hypotézu definovat jako podmíněný výrok o vztazích mezi dvěma nebo více proměnnými, který je oproti výzkumnému problému formulovaném vždy v podobě otázky, vždy tvrzením, byť i podmíněně formulovaným. Soukup (2010) doplňuje, že hypotéza souvisí s celým základním souborem, ze kterého zvolení respondenti výzkumu, přestože se její testování uskutečňuje pouze na těchto vybraných jediných. Právě zobecnění závěrů z výběrového vzorku na celek považuje autor za jeden ze smyslů testování hypotéz. Následující část popisuje konkrétní statistické metody uplatněné ve výzkumné části disertační práce.

5. VÝSLEDKY EXPERIMENTÁLNÍCH ŠETŘENÍ: KOGNITIVNÍ ZKRESLENÍ RÁMOVÁNÍ A KOTVENÍ V KONTEXTU ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Kapitola popisuje výsledky experimentálních šetření, jejichž záměrem bylo zjistit, jaký je vliv kognitivních zkreslení kotvení a rámování na rozhodování zaměstnanců územních samospráv. Kapitola nejprve popisuje společný metodický postup pro všechna čtyři experimentální šetření. V dalších částech je předložen detailněji popis designu experimentů, zdůvodnění statistických hypotéz a následuje analýza výsledků. Pro posílení validity výzkumu byla experimentální šetření pro výzkum kotvení a rámování zopakována s rozdílným designem rozhodovacího scénáře.

5.1 Výsledky experimentálního šetření vlivu kognitivního zkreslení kotvení na rozhodovací proces zaměstnanců územní samosprávy

Následující část popisuje výsledky dvou experimentálních šetření zaměřených na zhodnocení vlivu kognitivního zkreslení kotvení na rozhodování zaměstnanců územních samospráv.

5.1.1 Experimentální šetření č. 1: Kotvení v rozhodovacím scénáři „odpověď na dotaz“

Pro experimentální šetření č. 1 byla formulována statistická hypotéza **H1: Zaměstnanci územní samosprávy ve skupině s vysokou kotvou v rozhodovacím scénáři „odpověď na dotaz“ preferují vyšší počet dnů na zodpovězení dotazu veřejnosti než pracovníci ve skupině s nízkou kotvou.** Nullová hypotéza znamená, že mezi zkoumanými proměnnými neexistuje žádný vztah. Celý design rozhodovací situace popisuje následující tabulka.

Tabulka 2 Design rozhodovacího scénáře

Rozhodovací scénář pro všechny participanty	Téma kotvení	Skupiny	Použitý treatment
<p>Představte si, že na úřadě řešíte nový přístup k odpovídání na obecné dotazy občanů zaslaných emailem. Máte se rozhodnout, jaký maximální počet dnů budete mít na zodpovězení otázky.</p> <p>Měla by být maximální lhůta na odpověď kratší nebo delší než 2/90 pracovní dny? Jaký přesný počet pracovních dnů by měla být lhůta na odpověď? Uveďte libovolné číslo podle vlastního uvážení</p>	<p>Odpověď na dotaz</p>	<p>Skupina A: Nízká kotva (N=93)</p> <p>Skupina B: Vysoká kotva (N=94)</p>	<p>Skupina A: Měla by být maximální lhůta na odpověď kratší nebo delší než 2 pracovní dny? (nízká kotva)</p> <p>Skupina B: Měla by být maximální lhůta na odpověď kratší nebo delší než 90 pracovních dnů? (vysoká kotva)</p>

Výsledky

Zjištěná data popisují respondenty preferovaný počet dnů na odpověď v reakci na zobrazenou variantu kotvení. Nízká kotva (dva dny) znamenala, že průměrný počet preferovaných dnů byl 7,22, v případě vysoké kotvy (90 dnů) pak 26,22. Vzhledem k testování statistické hypotézy z dat vyplynulo, že respondenti zařazení do skupiny B s vysokou kotvou (90 dnů) udávali významně vyšší počet dnů, než respondenti zařazení do skupiny A s nízkou kotvou (dva dny). Výsledky chí-kvadrát testu byly následující:

- **p < 0,001**
- **t (125,8) = -12,402**
- **d = 1,81**

Průměrný rozdíl v udávané odpovědi byl ve skupině s vysokou kotvou o 19 dnů vyšší než ve skupině s nízkou kotvou. P-hodnota je nižší než 0,05. **Nulová hypotéza se zamítá a potvrzuje se alternativní hypotéza H1.** Velikost účinku kognitivního zkreslení na respondenty lze vzhledem k hodnotě Cohenova d (1,81) považovat za silný. Výsledky výzkumu odpovídají podobně designovaným experimentálním šetřením z rozdílného geografického a politicko-

administrativního prostředí (Belle a kol., 2017; Bellé a kol., 2018; Nagtegaal a kol., 2020).

5.1.2 Experimentální šetření č. 2: Kotvení v rozhodovacím scénáři „nákup televize“

Pro experimentální šetření č. 2 byla formulována statistická hypotéza **H2: Zaměstnanci územní samosprávy ve skupině s vysokou kotvou v rozhodovacím scénáři „nákup televize“ jsou ochotni uhradit vyšší cenu při pořízení televize než zaměstnanci ve skupině s nízkou kotvou.** Nulová hypotéza znamená, že mezi zkoumanými proměnnými neexistuje žádný vztah.

Celý design rozhodovací situace popisuje následující tabulka.

Tabulka 3 Design rozhodovacího scénáře

Rozhodovací scénář pro všechny participanty	Téma kotvení	Skupiny	Použitý treatment
<p>Představte si, že do Vaší domácnosti pořizujete novou televizi. Máte se rozhodnout, jakou maximální částku jste ochotni za novou televizi zaplatit.</p> <p>Jste ochotni za novou televizi zaplatit více nebo méně než 8 000/ 50 000 Kč?</p> <p>Jakou částku jste ochotni za novou televizi zaplatit? Uveďte libovolnou částku v Kč podle vlastního uvážení</p>	<p>Nákup televize</p>	<p>Skupina A: Nízká kotva (N=96)</p> <p>Skupina B: Vysoká kotva (N=112)</p>	<p>Skupina A: Jste ochotni za novou televizi zaplatit více nebo méně než 8 000 Kč? (nízká kotva)</p> <p>Skupina B: Jste ochotni za novou televizi zaplatit více nebo méně než 50 000 Kč? (vysoká kotva)</p>

Výsledky

Z 208 respondentů se 15 rozhodlo neuvést žádnou hodnotu jako uvažovanou cenu za novou televizi. Celkově do výsledků vstoupilo 193 validních odpovědí (N = 193). Statistické testování výsledků otázky, zda by cena televize měla být nižší nebo vyšší než zobrazená kotva, potvrdil silnou asociaci mezi odpovědí a

zařazením respondenta do skupiny s nízkou nebo vysokou kotvou. $\chi^2(1, N = 208) = 167,696, p < 0,001, v = 0,898$.

Zjištěná data popisují respondenty preferovanou částku v Kč, kterou byli ochotni zaplatit za pořízení nové televize v reakci na zobrazený efekt kotvení. Nízká kotva na ve skupině A (8 000 Kč) znamenala, že průměrná udávaná cena byla 14 543 Kč, v případě vysoké kotvy ve skupině B (50 000 Kč) byla cena 16 930 Kč. Rozdíl v udávané částce mezi testovanými skupinami činil 2 537 Kč.

Při statistickém testování hypotézy z dat vyplynulo, že respondenti ve skupině B s vysokou kotvou (50 000 Kč) udávali v průměru vyšší částku než respondenti ve skupině A nízkou kotvou (5 000 Kč). Výsledky chí-kvadrát testu byly následující:

- $p = 0,012$
- $t(191) = -2,551$
- $d = 0,37$

Průměrný rozdíl v udávané částce byl ve skupině s vysokou kotvou o 2 537 Kč vyšší než ve skupině s nízkou kotvou. P-hodnota je nižší než 0,05. **Nulová hypotéza se zamítá a potvrzuje se alternativní hypotéza H2.**

Velikost účinku kognitivního zkreslení na respondenty lze vzhledem k hodnotě Cohenova $d(0,37)$ považovat za střední. Z pohledu validity výzkumu byly v obou experimentálních šetřeních č. 1 a č.2 potvrzeny stanovené statistické hypotézy. Velikost účinku kognitivního zkreslení kotvení na rozhodnutí respondentů byla rozdílná. V případě rozhodovacího scénáře „odpověď na dotaz“ byl vyhodnocen jako silný (Cohenovo $d=1,81$), zatímco v případě scénáře „nákup televize“ mírný (Cohenovo $d=0,37$).

5.2 Výsledky experimentálního šetření vlivu kognitivního zkreslení rámování na rozhodovací proces zaměstnanců územní samosprávy

Následující část popisuje výsledky dvou experimentální šetření vlivu kognitivního zkreslení rámování na rozhodování zaměstnanců územních samospráv.

5.2.1 Experimentální šetření č. 3: Rámování riskantní volby v rozhodovacím scénáři „Problém s asijskou nemocí“

Pro experimentální šetření č. 3 byla formulována statistická hypotéza **H3: Zaměstnanci územní samosprávy ve skupině s negativním rámováním rozhodovacího scénáře „Problém s asijskou nemocí“ více preferují riskantní volbu před jistou než zaměstnanci ve skupině s pozitivním rámováním.** Nulová hypotéza znamená, že mezi zkoumanými proměnnými neexistuje vztah.

Celý design rozhodovací situace popisuje následující tabulka:

Tabulka 4 Design rozhodovacího scénáře

Rozhodovací scénář pro všechny participanty	Typ a téma rámování	Skupina	Použitý treatment
<p>Představte si, že Česká republika se připravuje na propuknutí neobvyklé nakažlivé asijské nemoci, na kterou může zemřít až 600 lidí.</p> <p>Byly navrženy dva preventivní programy (A a B), jak čelit virové nákaze. Dopady každého z preventivních programů podle odhadů expertů jsou popsány níže. Který z dvou programů byste se rozhodli zavést?</p>	<p>Riskantní volba</p> <p>Problém s asijskou nemocí“</p>	<p>Skupina A: Pozitivní rámování (N=92)</p> <p>Skupina B: Negativní rámování (N=99)</p>	<p>Skupina A: Pokud bude zaveden program A, podaří se zachránit 200 lidí. (jistá volba)</p> <p>Pokud bude zaveden program B, tak s pravděpodobností 33 % bude zachráněno 600 lidí, a s pravděpodobností 66 % zemře 600 lidí. (riskantní volba)</p> <p>Skupina B: Pokud bude zaveden program A, tak zemře 400 lidí. (jistá volba)</p> <p>Pokud bude zaveden program B, tak s pravděpodobností 33 % nezemře nikdo, a s pravděpodobností 66 % zemře 600 lidí. (riskantní volba)</p>

Zatímco v negativně rámovaném scénáři (skupina B) zvolilo rizikovou odpověď 80,8 % respondentů, tak v pozitivně rámovaném stejnou odpověď preferovalo jen 47,82 % respondentů. V souladu s teoretickými předpoklady byl zaznamenán také rozdíl mezi riziko averzními respondenty preferujícími jistou odpověď ve skupině s pozitivním rámováním (52,17 %) oproti respondentům, kteří zvolili jistou odpověď ve skupině s negativním rámováním (19,19 %). Detailnější popis výsledků je patrný z obrázku a tabulky výše. Výsledky chí-kvadrát testu byly následující:

– **p < 0,001**

- $x^2 = 22,778$
- $V = 0,345$

Rozdíl mezi v tendenci respondentů preferovat riskantní odpověď před jistou v souvislosti s negativně rámovaným rozhodovacím scénářem je zřejmá. P-hodnota je nižší než 0,05. **Nulová hypotéza se tak zamítá a potvrzuje se alternativní hypotéza H3.**

Velikost účinku kognitivního zkreslení na respondenty lze vzhledem k hodnotě Cramerova $v(0,345)$ považovat za mírné. Výsledky výzkumu odpovídají podobně designovaným experimentálním šetřením z rozdílného geografického a politicko-administrativního prostředí (Bellé a kol., 2018; Nicholson-Crotty a kol., 2019).

5.2.2 Experimentální šetření č. 4: Rámování atributu v rozhodovacím scénáři „Pořízení nového systému pro evidenci docházky“

Pro experimentální šetření č. 4 byla formulována statistická hypotéza **H4: Zaměstnanci územní samosprávy ve skupině s negativním rámováním rozhodovacího scénáře vykazují nižší podporu zavedení docházkového systému než zaměstnanci ve skupině s pozitivním rámováním.** Nulová hypotéza znamená, že mezi zkoumanými proměnnými neexistuje vztah.

Celý design rozhodovací situace popisuje následující tabulka:

Tabulka 5 Design rozhodovacího scénáře

Rozhodovací scénář pro všechny participanty	Typ a téma rámování	Skupiny	Použitý treatment
<p>Představte si, že na úřadě budete zvažovat pořízení úplně nového systému pro evidenci docházky.</p> <p>Podle průzkumu bylo 80 %/20 % uživatelů z jiných úřadů, kde byl tento nový systém evidence docházky zaveden, s jeho fungováním spokojeno/nespokojeno. Jak pravděpodobné je, že byste podpořili zavedení nového</p>	<p>Atribut</p> <p>Nový systém pro evidenci docházky</p>	<p>Skupina A: Pozitivní rámování (N=94)</p> <p>Skupina B: Negativní rámování (N=116)</p>	<p>Skupina A: 80 % uživatelů spokojeno</p> <p>Skupina B: 20 % uživatelů nespokojeno</p>

<p>systému pro evidenci docházky?</p> <p>1 (málo pravděpodobné) - 7 (velmi pravděpodobné)</p>			
---	--	--	--

Výsledky

Respondenti zařazení do negativně rámovaného rozhodovacího scénáře ve skupině B (20 % uživatelů je nespokojeno) vykazovali nižší průměrné hodnocení podpory zavedení nového systému pro evidenci docházky než respondenti v pozitivně rámovaném scénáři skupiny A (80 % uživatelů je spokojeno). V pozitivně rámovaném scénáři respondenti vykazovali průměrné hodnocení na úrovni 4,45 (SD=1,74), v negativně rámovaném na úrovni 3,75 (SD=1,6). Likertova škála umožňovala hodnocení pravděpodobnosti podpory zavedení systému od 1 (málo pravděpodobné) do 7 (velmi pravděpodobné). V průměru bylo hodnocení v negativně rámovaném scénáři o 0,7 bodu nižší. Detailnější popis výsledků je patrný z obrázku a tabulky výše. Výsledky provedeného t-testu byly následující:

- **p = 0,03**
- **t = 3,015**
- **d=0,456**

Rozdíl v tendenci respondentů udávat nižší hodnocení podpory zavedení docházkového systému v souvislosti s negativně rámovaným atributem je zřejmý. P-hodnota je nižší než 0,05. **Nulová hypotéza se tak zamítá a potvrzuje se alternativní hypotéza H4.**

Velikost účinku kognitivního zkreslení na respondenty se vzhledem k hodnotě Cohenova d (0,456) blížila kategorii pro střední účinek. Výsledky výzkumu odpovídají podobně designovaným experimentálním šetřením rámování atributu z rozdílného geografického a politicko-administrativního prostředí (Bellé a kol., 2018, Belardinelli a kol., 2018 a Cantarelli a kol., 2020). Z pohledu validity výzkumu byly v obou experimentálních šetřeních rámování potvrzeny stanovené hypotézy. Podobná byla zjištěná velikost účinku kognitivního zkreslení na rozhodnutí respondentů. U experimentálního šetření rámování riskantní volby byl účinek statistickým testováním vyhodnocen jako mírný (Cramerovo V=0,345). V případě rámování atributu byl účinek vyhodnocen jako spíše střední (Cohenovo d=0,456).

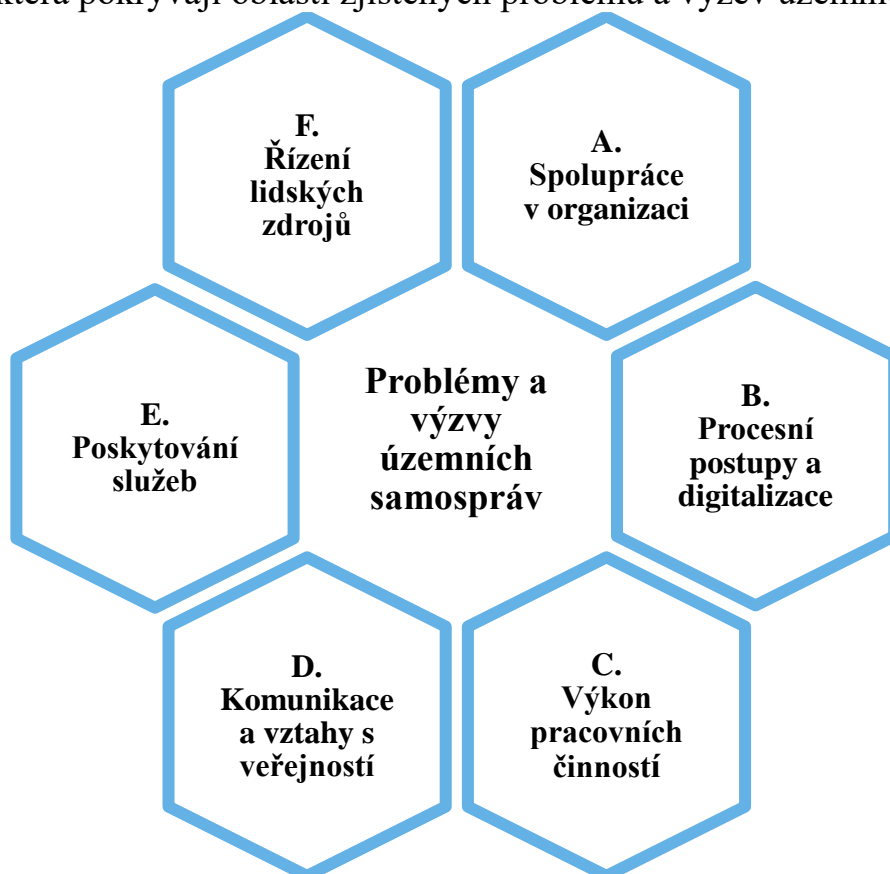
6. VÝSLEDKY POLOSTRUKTUROVANÝCH ROZHovorŮ: ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA V KONTEXTU BEHAVIORÁLNÍ EKONOMIE

Kapitola rozebírá závěry polostrukturovaných skupinových rozhovorů se zaměstnanci územních samospráv jako respondenty. V rámci disertační práce kapitola zodpovídá na výzkumné otázky VO3 a VO4.

6.1 Výsledky tematické analýzy rozhovorů

Tematická analýza nabízí hlavní zjištění z provedených polostrukturovaných skupinových rozhovorů (dále v textu jen SR), které jsou podkladem pro zodpovězení VO3. Podkladem bylo 27 realizovaných polostrukturovaných skupinových rozhovorů se zástupci organizací územních samospráv. Vstupní data jsou v této části analyzována na úroveň zastřešujících témat, subtémat a deskriptivních kódů. Na shrnující přehled výsledků navazuje detailnější popis identifikovaných subtémat s ukázkami výroků respondentů.

Na základě tematické analýzy byly výsledky kódovány do subtémat a zastřešujících témat. Následující schéma přibližuje souhrn šesti zastřešujících témat, která pokrývají oblasti zjištěných problémů a výzev územních samospráv.

Obrázek 2 Souhrn identifikovaných problémových oblastí (vlastní zpracování)

6.2 Rámec MINDSPACE a návrh behaviorálních intervencí

Podkapitola nabízí odpověď na VO4 a přímo navazuje na výsledky tematické analýzy, a to formulací behaviorálních intervencí pro řešení identifikovaných problémů a výzev územních samospráv. Tato část práce je založena na deduktivní analýze předchozích zjištění reprezentovaných jednotlivými deskriptivními kódy z pohledu jejich potenciálu pro řešení založeném na poznacích behaviorální ekonomie. Podkladem pro formulaci behaviorálních intervencí byl rámec MINDSPACE (Dolan a kol., 2012) vydaný jako jeden z prvních obsáhlých metodických podkladů pro zavádění behaviorálních intervencí ve veřejných politikách. Podle jeho autorů se MINDSPACE snaží o změnu kontextu, prostřednictvím kterého lidé reagují na informace a incentivy, a to převážně na základě automatického jednání. Šíři uplatnění rámce naznačuje počet citací v akademické literatuře i nejnovější studie jeho uplatnění např. při řešení problémů vyvolaných pandemií Covid-19 (Smith a kol., 2022).

6.2.1 Návrh behaviorálních intervencí

Celkově bylo navrženo devět behaviorálních intervencí, které reagují na relevantní výzvy a problémy. Zdaleka ne pro všechny výzvy a problémy byla identifikována vhodná intervence podle výše uvedených kritérií.

Konkrétní behaviorální intervence byly formulovány na základě předem stanovených kritérií a opíraly se také o konzultace se zástupci územních samospráv. Podkladem pro design intervence byly komponenty rámce MINDSPACE (Dolan a kol., 2012).

Souhrn navržených behaviorálních intervencí a vazba na MINDSPACE:

- Salience → Zvýšit počet přihlášek do výběrových řízení na nové pracovní pozice
- Norma → Využívání online plateb za poplatky a služby
- Norma, Salience → Dodržování pravidel pro správnou recyklaci odpadu
- Výchozí nastavení → Pravidelně se věnovat soustředěné práci
- Salience → Uplatnění nových návyků pro zlepšení duševní pohody a odolnosti zaměstnanců vůči stresu
- Norma → Úhrada místních pokut, poplatků a místních daní ve stanoveném termínu
- Posel, Salience → Zaměstnanci dodržují aktuálně platná interní pravidla pro výkon práce i používání nových nástrojů
- Závazek, Norma, Salience → Uvádění správných informací (omezení podvádění) při vyplňování formulářů jako podkladu pro platbu za služby
- Výchozí nastavení → Spoření finančních prostředků v systému dobrovolného penzijního pojištění

V návaznosti na identifikované problémy a výzvy územních samospráv se jako nejvhodnější pro design intervencí jeví především Norma, Incentiva, Salience, Výchozí nastavení, Posel a Závazek.

7. PŘÍNOSY A LIMITY VÝZKUMU

7.1 Přínos práce pro teorii

Předložená práce obohatila převážně technologicky orientovaný koncept smart governance a poznatky z behaviorální ekonomie. Poznatky jsou uplatněny originálním způsobem pro naplnění dimenze smart governance zaměřené na kvalitu rozhodování (Alawadhi a Scholl, 2016; Meijer a Bolívar, 2016; Pereira a kol., 2018). V reakci na zjištěné problémy a výzvy územních samospráv jsou navrženy behaviorální intervence, které mohou být podkladem pro realizaci field experimentů. Dosavadní výzkumu kognitivních zkreslení ve veřejné správě disponuje malým množstvím empirických studií se zaměstnanci institucí veřejné správy jako respondenty (Battaglio a kol., 2019). Práce tento diskurz obohacuje o testování kognitivních zkreslení kotvení a rámování na zaměstnancích územních samospráv. Při realizaci experimentálních šetření byla zjišťována velikost účinku kognitivních zkreslení, která se pohybovala od mírného po silný. Evidence o rozdílné efektivitě působení kognitivních zkreslení v různých kontextech přispívá k vědeckým diskusím a komplexnějšímu poznání zkoumaného tématu. Řada autorů zdůrazňuje potřebu replikace výzkumu kognitivních zkreslení v rozdílném institucionálním, geografickém nebo socioekonomickém prostředí (Bellé a kol., 2018; George a kol., 2017; Levitt a List, 2007; Walker a kol., 2017), která navíc přispívá ke generalizaci poznatků (Bellé a kol., 2018, Cantarelli a kol., 2020). V prostředí České republiky jde o ojedinělý výzkum.

Výsledky disertační práce jsou také podkladem pro tři vědecké články, dva z nich byly v době dokončení disertační práce odeslány do recenzního řízení, jeden je před dokončením.

7.2 Přínos práce pro praxi

Přínosy disertační práce pro praxi spočívají v samé podstatě řešeného tématu, kterým je implementace poznatků behaviorální ekonomie v konceptu smart governance s ambicí zlepšit fungování územních samospráv. Teze z behaviorální ekonomie a výsledky disertační práce vysvětlují, že lidé (i zaměstnanci územních samospráv) se nechovají vždy racionálně a podléhají kognitivním zkreslením. Tvůrci veřejných politik na úrovni územních samospráv mají široké kompetence v řadě oblastí jako životní prostředí, doprava, veřejné rozpočty, výběr daní a poplatků nebo sociální agenda. V praxi veřejné správy je důležité, aby realizace veřejných politik v těchto agendách probíhala efektivně a ve prospěch celospolečenského zájmu, k čemuž mohou dopomoci znalosti behaviorální ekonomie. Kapitola 6.3 předkládá návrh konkrétních behaviorálních intervencí,

kteřé mohou územní samosprávy přímo implementovat při řešení identifikovaných výzev a problémů.

Záměr na zpracování disertační práce byl také podkladem pro realizaci dvou projektů aplikovaného výzkumu podpořených Technologickou agenturou ČR, u nichž byl autor v roli hlavního řešitele. Výstupem obou projektů byly Ministerstvem pro místní rozvoj ČR certifikované metodiky, a to **Metodika aplikace přístupu Smart Governance do organizačních a řídicích struktur municipalit v České republice (2020)** a **Behaviorální impulsy pro lepší obce a kraje – metodika pro úřady místních samospráv (2021)**. Oba projekty jsou v implementační fázi, mají za sebou první pilotní aktivity vč. účasti na seminářích a konferencích pro zástupce veřejné správy. Předpokládá se, že v dalších letech bude spolupráce s konkrétními subjekty pokračovat.

7.3 Limity výzkumu

Disertační práce a její výsledky se potýkají s určitými výzkumnými limity a omezení. Data pro experimentální šetření co do počtu respondentů odpovídala obdobným výzkumům, např. Bellé a kol. (2018), Cantarelli a kol. (2020) nebo Nagtegaal a kol. (2020). Jistým limitem pro generalizaci výsledků šetření je stejná výchozí organizace a absence detailnějších informací o charakteristikách respondentů (např. doba působení ve veřejné správě). V případě experimentálních šetření byli respondenty zaměstnanci jedné instituce, v případě polostrukturovaných rozhovorů se jednalo o dvě instituce územní samosprávy, které se lišily pozicí ve struktuře územní samosprávy i vykonávanou agendou, ale v zásadě reprezentují instituce s nejširší agendou i kompetencemi v územní samosprávě České republiky. Pro posílení validity výzkumu by bylo vhodné rozhovory opakovat na vzorku respondentů z dalších institucí odpovídající typologie. Je vhodné uvést, že experimentální šetření se zaměřila jen na dvě z řady kognitivních zkreslení.

V poslední letech při výzkumu v oblasti společenských věd diskutuje problematika omezené různorodosti respondentů s ohledem na jejich socioekonomický status (např. Schimmelpfennig a Muthukrishna, 2022), což popisuje akronym WEIRD (western, educated, industrialized, rich and democratic). Toto omezení je možné vztáhnout také na Českou republiku a respondenty rozhovorů i experimentálních šetření předkládaného výzkumu.

8. ZÁVĚR

Disertační práce obohacuje diskusi na aktuální téma uplatnění poznatků behaviorální ekonomie při zlepšování fungování územních samospráv. Takové spojení lze ztotožnit s behaviorální veřejnou politikou. Whitehead a kol. (2019) uvádí, že milníkem v rozšíření povědomí o aplikaci behaviorálních poznatků do veřejné správy je publikace knihy Nudge od Thaler a Sunsteinem (2009). Předložená práce rozšiřuje vědecké poznání v implementaci behaviorální

ekonomie na vcelku opomíjené lokální úrovni veřejné správy s důrazem na kvalitu rozhodování, čímž originálním způsobem doplňuje dílčí část konceptu smart governance.

Práce naplnila hlavní cíl prozkoumat vliv vybraných kognitivních zkreslení na rozhodování zaměstnanců územních samospráv (VO1, VO2) a vymežit možnosti implementace poznatků behaviorální ekonomie při řešení problémů a výzev územních samospráv (VO3, VO4). V souladu s doporučením např. Ewerta a Loera (2021) využívá práce multimetodický přístup k výzkumu behaviorální ekonomie a pro zodpovězení VO byly využity zavedené metody experimentálních šetření i polostrukturované rozhovory.

Vyhodnocení experimentálních šetření potvrdilo stanovené hypotézy. Rozhodování zaměstnanců územních samosprávy je ovlivněno kognitivními zkresleními kotevní a rámování. Pro posouzení míry dopadu zkreslení na rozhodování respondentů byla posuzována velikost účinku. Přestože šlo o výzkum s experimentálním designem, lze i na základě literární rešerše předpokládat, že kognitivní zkreslení ovlivňují i každodenní rozhodování a chování tvůrců veřejných politik. Autoři jako Belle a kol., (2017), Nagtegaal a kol. (2020) nebo Vaughn a Linder (2018) popisují, že existence a dopady kognitivních zkreslení by měly být brány v potaz při designování pracovní náplně a úkolů ve veřejné správě. Vzhledem k vlivu tvůrců veřejných politik na společnost je potřeba věnovat zvýšenou pozornost způsobům zmírňování dopadů kognitivních zkreslení na jejich rozhodování. Proto má výzkum tématu i zásadní celospolečenské dopady. Uplatnění technik na zmírňování kognitivních zkreslení má podle Nagtegaal a kol. (2020) potenciál zlepšit výkonost veřejné správy a mělo by být v centru pozornosti výzkumníků i praxe. Mezi vhodné techniky může patřit redesign prostředí pro rozhodování takovým způsobem, aby bylo kognitivní zkreslení irelevantní nebo minimalizováno (Nagtegaal a kol., 2020). Další strategií je vzdělávání a informování aktéra rozhodnutí o důsledcích podléhání zkreslením (Lilienfeld a kol., 2009), což implikuje zapojení reflektivní složky rozhodování na úkor automatické (Milkman a kol., 2009).

Vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů přiblížilo problémy a výzvy územních samospráv, který byly zasazeny do kontextu behaviorální ekonomie. Takto byly identifikovány konkrétní behaviorální intervence v souladu s rámcem MINDSPACE (Dolan a kol., 2012). Navržené behaviorální intervence se opírají o poznání konkrétních problémů a výzev, případové studie analogických řešení i konzultace se zástupci praxe, ale jejich skutečnou účinnosti ve specifickém kontextu může potvrdit až realizace field experimentů.

Předložená práce vytváří vhodné zázemí pro další pokračování výzkumu tématu a reaguje na volání řady autorů (Feitsma, 2020; Ewert a Loer, 2021; Kuehnhanss, 2019) v oboru behaviorální veřejná politika po těsnějším propojení výzkumu a praxe. Disertační práce naplnila stanovený cíl. Vzhledem k aktuálnímu vzestupu vědecké disciplíny behaviorální veřejná politika i naznačenému potenciálu navazujícího výzkumu v oblastech jako další kognitivní

zkreslení, ověřování technik jejich zmírňování nebo realizace field experimentů představuje práce spíše **prolog dalšího výzkumu než uzavřený příběh.**

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Alawadhi, S., & Scholl, H. J. (2016). Smart Governance: A Cross-Case Analysis of Smart City Initiatives. *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS)*, 2953–2963. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2016.370>
- Baggio, M., Ciriolo, E., Marandola, G., & van Bavel, R. (2021). The evolution of behaviourally informed policy-making in the EU. *Journal of European Public Policy*, 28(5), 658–676. <https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1912145>
- Battaglio, R. P., Belardinelli, P., Bellé, N., & Cantarelli, P. (2019). Behavioral Public Administration *ad fontes*: A Synthesis of Research on Bounded Rationality, Cognitive Biases, and Nudging in Public Organizations. *Public Administration Review*, 79(3), 304–320. <https://doi.org/10.1111/puar.12994>
- Behavioural Insights Team. (2014). *EAST: Four Simple Ways to Apply Behavioural Insights*.
- Belardinelli, P., Bellé, N., Sicilia, M., & Steccolini, I. (2018). Framing Effects under Different Uses of Performance Information: An Experimental Study on Public Managers. *Public Administration Review*, 78(6), 841–851. <https://doi.org/10.1111/puar.12969>
- Belle, N., Cantarelli, P., & Belardinelli, P. (2017). Cognitive Biases in Performance Appraisal: Experimental Evidence on Anchoring and Halo Effects With Public Sector Managers and Employees. *Review of Public Personnel Administration*, 37(3), 275–294. <https://doi.org/10.1177/0734371X17704891>
- Bellé, N., Cantarelli, P., & Belardinelli, P. (2018). Prospect Theory Goes Public: Experimental Evidence on Cognitive Biases in Public Policy and Management Decisions. *Public Administration Review*, 78(6), 828–840. <https://doi.org/10.1111/puar.12960>
- Bhide, A., Shah, P. S., & Acharya, G. (2018). A simplified guide to randomized controlled trials. *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica*, 97(4), 380–387. <https://doi.org/10.1111/aogs.13309>

- Bolívar, M. P. R., & Meijer, A. J. (2016). Smart Governance. *Social Science Computer Review*, 34(6), 673–692. <https://doi.org/10.1177/0894439315611088>
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cantarelli, P., Belle, N., & Belardinelli, P. (2020). Behavioral Public HR: Experimental Evidence on Cognitive Biases and Debiasing Interventions. *Review of Public Personnel Administration*, 40(1), 56–81. <https://doi.org/10.1177/0734371X18778090>
- Cooper, H. M. (1988). Organizing knowledge syntheses: A taxonomy of literature reviews. *Knowledge in Society*, 1(1), 104–126. <https://doi.org/10.1007/BF03177550>
- Davis B. Bobrow, & John S. Dryzek. (1988). Policy Analysis. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 8(4), 447–447. <https://doi.org/10.1177/0270467688008004101>
- DeJonckheere, M., & Vaughn, L. M. (2019). Semistructured interviewing in primary care research: a balance of relationship and rigour. *Family Medicine and Community Health*, 7(2), e000057. <https://doi.org/10.1136/fmch-2018-000057>
- Delaney, L. (2018). Behavioural Insights Team: ethical, professional and historical considerations. *Behavioural Public Policy*, 2(2), 183–189. <https://doi.org/10.1017/bpp.2018.19>
- Dewies, M., Denktaş, S., Giel, L., Noordzij, G., & Merkelbach, I. (2022a). Applying Behavioural Insights to Public Policy: An Example From Rotterdam. *Global Implementation Research and Applications*, 2(1), 53–66. <https://doi.org/10.1007/s43477-022-00036-5>
- Dewies, M., Denktaş, S., Giel, L., Noordzij, G., & Merkelbach, I. (2022b). Applying Behavioural Insights to Public Policy: An Example From

- Rotterdam. *Global Implementation Research and Applications*, 2(1), 53–66. <https://doi.org/10.1007/s43477-022-00036-5>
- Dolan, P., Hallsworth, M., Halpern, D., King, D., Metcalfe, R., & Vlaev, I. (2012). Influencing behaviour: The mindspace way. *Journal of Economic Psychology*, 33(1), 264–277. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2011.10.009>
- Dolan, P., Hallsworth, M., Halpern, D., King, D., & Vlaev, I. (2010). *MINDSPACE: Influencing behaviour through public policy*.
- Ewert, B., & Loer, K. (2021). Advancing behavioural public policies: in pursuit of a more comprehensive concept. *Policy & Politics*, 49(1), 25–47. <https://doi.org/10.1332/030557320X15907721287475>
- Ewert, B., Loer, K., & Thomann, E. (2021). Beyond nudge: advancing the state-of-the-art of behavioural public policy and administration. *Policy & Politics*, 49(1), 3–23. <https://doi.org/10.1332/030557320X15987279194319>
- Fabian, M., & Pykett, J. (2022). Be Happy: Navigating Normative Issues in Behavioral and Well-Being Public Policy. *Perspectives on Psychological Science*, 17(1), 169–182. <https://doi.org/10.1177/1745691620984395>
- Feitsma, J. (2020). Inside the behavioural state. *Bestuurskunde*, 29(4), 76–77. <https://doi.org/10.5553/Bk/092733872020029004010>
- Fink, A. (2014). *Conducting research literature reviews : from the internet to paper*. SAGE, Thousand Oaks, California.
- Gandy, O. H., & Nemorin, S. (2019). Toward a political economy of nudge: smart city variations. *Information, Communication & Society*, 22(14), 2112–2126. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2018.1477969>
- Gil-Garcia, J. R., Pardo, T. A., & Nam, T. (2015). What makes a city smart? Identifying core components and proposing an integrative and comprehensive conceptualization. *Information Polity*, 20(1), 61–87. <https://doi.org/10.3233/IP-150354>
- Graf, R. (2019). Nudging before the nudge? Behavioural traffic safety regulation and the rise of behavioural economics. In *Handbook of Behavioural Change and Public Policy* (pp. 23–37). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781785367854.00007>

- Halpern, D. (2016). *Inside the Nudge Unit: How Small Changes Can Make a Big Difference*. WH Allen; Reprint edition.
- Hansen, P. (2018). What are we forgetting? *Behavioural Public Policy*, 2(2), 190–197. <https://doi.org/10.1017/bpp.2018.13>
- Hansen, P. G. (2016). The Definition of Nudge and Libertarian Paternalism: Does the Hand Fit the Glove? *European Journal of Risk Regulation*, 7(1), 155–174. <https://doi.org/10.1017/S1867299X00005468>
- Hart, C. (1998). *Doing a literature review : releasing the social science research imagination*. Sage Publications, London.
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- Kahneman, D., Slovic, P., & Tversky, A. (Eds.). (1982). *Judgment under Uncertainty*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809477>
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47(2), 263. <https://doi.org/10.2307/1914185>
- Kourtit, K., Nijkamp, P., & Arribas, D. (2012). Smart cities in perspective – a comparative European study by means of self-organizing maps. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 25(2), 229–246. <https://doi.org/10.1080/13511610.2012.660330>
- Kuehnhanss, C. R. (2019). The challenges of behavioural insights for effective policy design. *Policy and Society*, 38(1), 14–40. <https://doi.org/10.1080/14494035.2018.1511188>
- Kühberger, A. (1998). The Influence of Framing on Risky Decisions: A Meta-analysis. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 75(1), 23–55. <https://doi.org/10.1006/obhd.1998.2781>
- Kvale, S. (1996). The 1,000-Page Question. *Qualitative Inquiry*, 2(3), 275–284. <https://doi.org/10.1177/107780049600200302>
- Last, B. S., Schriger, S. H., Timon, C. E., Frank, H. E., Bottenheim, A. M., Rudd, B. N., Fernandez-Marcote, S., Comeau, C., Shoyinka, S., & Beidas, R. S. (2021). Using behavioral insights to design implementation strategies in public mental health settings: a qualitative study of clinical decision-making.

Implementation Science Communications, 2(1), 6.
<https://doi.org/10.1186/s43058-020-00105-6>

Leedy, P. D., & Ormrod, J. E. (2000). *Practical Research: Planning and Design* (7th edition). Pearson College Div.

Lester M. Salamon. (2002). The Tools of government: a guide to the new governance. *Choice Reviews Online*, 40(04), 40-2422-40-2422.
<https://doi.org/10.5860/CHOICE.40-2422>

Levin, I. P., Schneider, S. L., & Gaeth, G. J. (1998). All Frames Are Not Created Equal: A Typology and Critical Analysis of Framing Effects. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 76(2), 149–188.
<https://doi.org/10.1006/obhd.1998.2804>

Lilienfeld, S. O., Ammirati, R., & Landfield, K. (2009). Giving Debiasing Away: Can Psychological Research on Correcting Cognitive Errors Promote Human Welfare? *Perspectives on Psychological Science*, 4(4), 390–398.
<https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2009.01144.x>

Lin, Y., & Geertman, S. (2015). *Smart Governance, Collaborative Planning and Planning Support Systems: A Fruitful Triangle?* (pp. 261–277).
https://doi.org/10.1007/978-3-319-18368-8_14

Loewenstein, G., & Chater, N. (2017). Putting nudges in perspective. *Behavioural Public Policy*, 1(1), 26–53. <https://doi.org/10.1017/bpp.2016.7>

Meijer, A., & Bolívar, M. P. R. (2016). Governing the smart city: a review of the literature on smart urban governance. *International Review of Administrative Sciences*, 82(2), 392–408. <https://doi.org/10.1177/0020852314564308>

Merkelbach, I., Dewies, M., & Denktas, S. (2021). Committing to Keep Clean: Nudging Complements Standard Policy Measures to Reduce Illegal Urban Garbage Disposal in a Neighborhood With High Levels of Social Cohesion. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.660410>

Milkman, K. L., Chugh, D., & Bazerman, M. H. (2009). How Can Decision Making Be Improved? *Perspectives on Psychological Science*, 4(4), 379–383. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2009.01142.x>

- Moseley, A., & Thomann, E. (2021). A behavioural model of heuristics and biases in frontline policy implementation. *Policy & Politics*, 49(1), 49–67. <https://doi.org/10.1332/030557320X15967973532891>
- Mulrow, C. D. (1994). Systematic Reviews: Rationale for systematic reviews. *BMJ*, 309(6954), 597–599. <https://doi.org/10.1136/bmj.309.6954.597>
- Nagtegaal, R., Tummers, L., Noordegraaf, M., & Bekkers, V. (2020). Designing to Debias: Measuring and Reducing Public Managers' Anchoring Bias. *Public Administration Review*, 80(4), 565–576. <https://doi.org/10.1111/puar.13211>
- OECD. (2019). *OECD Behavioural Insights Toolkit and Ethical Framework*. OECD. <https://doi.org/10.1787/9ea76a8f-en>
- Oliver, A. (2017). *The Origins of Behavioural Public Policy*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108225120>
- Oliver, A. (2019). Towards a New Political Economy of Behavioral Public Policy. *Public Administration Review*, 79(6), 917–924. <https://doi.org/10.1111/puar.13093>
- Oliver, Adam. (2015). NUDGING, SHOVING, AND BUDGING: BEHAVIOURAL ECONOMIC-INFORMED POLICY. *Public Administration*, 93(3), 700–714. <https://doi.org/10.1111/padm.12165>
- Paré, G., Trudel, M.-C., Jaana, M., & Kitsiou, S. (2015). Synthesizing information systems knowledge: A typology of literature reviews. *Information & Management*, 52(2), 183–199. <https://doi.org/10.1016/j.im.2014.08.008>
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative research and evaluation methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Pelikán, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Karolinum.
- Pereira, G. V., Parycek, P., Falco, E., & Kleinhans, R. (2018). Smart governance in the context of smart cities: A literature review. *Information Polity*, 23(2), 143–162. <https://doi.org/10.3233/IP-170067>
- Przebylłowicz, E., Cunha, M. A., & Tomor, Z. (2017). Identifying Essential Organizational Characteristics for Smart Urban Governance. *Proceedings of*

- the 18th Annual International Conference on Digital Government Research*, 416–425. <https://doi.org/10.1145/3085228.3085281>
- Ranchordás, S. (2020). Nudging citizens through technology in smart cities. *International Review of Law, Computers & Technology*, 34(3), 254–276. <https://doi.org/10.1080/13600869.2019.1590928>
- Rudolf Giffinger, Christian Fertner, Hans Kramar, & Robert Kalasek. (2007). Smart cities - Ranking of European medium-sized cities. *Vienna University of Technology*.
- Ruhlandt, R. W. S. (2018). The governance of smart cities: A systematic literature review. *Cities*, 81, 1–23. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.02.014>
- Schimmelpfennig, R., & Muthukrishna, M. (2022). Cultural Evolutionary Behavioural Science in Public Policy. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4057679>
- Schneider, A., & Ingram, H. (1990). Behavioral Assumptions of Policy Tools. *The Journal of Politics*, 52(2), 510–529. <https://doi.org/10.2307/2131904>
- Simon, H. A. (1955). A Behavioral Model of Rational Choice. *The Quarterly Journal of Economics*, 69(1), 99. <https://doi.org/10.2307/1884852>
- Simon, H. A. (1978). Rationality as Process and as Product of Thought. *The American Economic Review*, Vol. 68(No. 2), 1–16.
- Smith, H. S., Blumenthal-Barby, J. S., Chatterjee, R., Hinderer, O., Huang, A., Kothari, R., & Vlaev, I. (2022). A Review of the MINDSPACE Framework for Nudging Health Promotion During Early Stages of the COVID-19 Pandemic. *Population Health Management*. <https://doi.org/10.1089/pop.2021.0269>
- Soukup, P. (2010). Nesprávná užívání statistické významnosti a jejich možná řešení. *Data a Výzkum - SDA Info*, Vol. 4(No. 2), 77–104.
- Straßheim, H., & Beck, S. (2019). *Handbook of Behavioural Change and Public Policy*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781785367854>
- Thaler, R. H., & Benartzi, S. (2004). Save More Tomorrow™: Using Behavioral Economics to Increase Employee Saving. *Journal of Political Economy*, 112(S1), S164–S187. <https://doi.org/10.1086/380085>

- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2003). Libertarian Paternalism. *American Economic Review*, 93(2), 175–179. <https://doi.org/10.1257/000282803321947001>
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*. Penguin Books.
- Tummers, L. (2019). Public Policy and Behavior Change. *Public Administration Review*, 79(6), 925–930. <https://doi.org/10.1111/puar.13109>
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases. *Science*, 185(4157), 1124–1131. <https://doi.org/10.1126/science.185.4157.1124>
- Vaughn, V. M., & Linder, J. A. (2018). Thoughtless design of the electronic health record drives overuse, but purposeful design can nudge improved patient care. *BMJ Quality & Safety*, 27(8), 583–586. <https://doi.org/10.1136/bmjqs-2017-007578>
- Walker, R. M., James, O., & Brewer, G. A. (2017). Replication, experiments and knowledge in public management research. *Public Management Review*, 19(9), 1221–1234. <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1282003>
- Whitehead, M., Jones, R., Lilley, R., Howell, R., & Pykett, J. (2019). Neuroliberalism: Cognition, context, and the geographical bounding of rationality. *Progress in Human Geography*, 43(4), 632–649. <https://doi.org/10.1177/0309132518777624>
- Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, Md., Buys, L., Ioppolo, G., Sabatini-Marques, J., da Costa, E. M., & Yun, J. J. (2018a). Understanding ‘smart cities’: Intertwining development drivers with desired outcomes in a multidimensional framework. *Cities*, 81, 145–160. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.04.003>
- Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, Md., Buys, L., Ioppolo, G., Sabatini-Marques, J., da Costa, E. M., & Yun, J. J. (2018b). Understanding ‘smart cities’: Intertwining development drivers with desired outcomes in a multidimensional framework. *Cities*, 81, 145–160. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.04.003>

SEZNAM PUBLIKAČNÍCH AKTIVIT AUTORA

Smékalová, L., & Kučera, F. (2022). EU Cohesion Policy in the Czech Republic and Poland: Comparison of Intervention Areas Among Regions. In *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration*. (Vol. 30, Issue 2). Univerzita Pardubice. <https://doi.org/10.46585/sp30021554>

Smékalová, L., & Kučera, F. (2020). Smart City Projects in the Small-Sized Municipalities: Contribution of the Cohesion Policy. In *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration* (Vol. 28, Issue 2). Univerzita Pardubice. <https://doi.org/10.46585/sp28021067>

Alaverdyan, D., Kučera, F., & Horák, M. (2018). Implementation of the Smart City Concept in the Eu: Importance of Cluster Initiatives and Best Practice Cases. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge (IJEK)*, Issue 1/2018, Volume 6. DOI: 10.2478/ijek-2018-0003.

Smékalová, L., Grebeníček, P. & Kučera, F. (2017). Public administration management and social services in Czech municipalities: Perceived attitudes of municipal officials with the potential application of the smart city principles. *Administratie si Management Public*, iss. 29, s. 54-73.

Kučera, F. (2017). Smart Government as a key factor in the creation of a Smart City. *DOKBAT, 13th Annual International Bata Conference for Ph.D. Students and Young Researchers*. Zlín: Tomas Bata University in Zlín. s. 165-176. ISBN: 978-80-7454-654-9.

Kučera, F. (2016). EU Cohesion policy as an instrument for the development of the smart city concept. *DOKBAT, 12th Annual International Bata Conference for Ph.D. Students and Young Researchers*. Zlín: Tomas Bata University in Zlín. s. 165-176. ISBN: 978-80-7454-592-4.

Články před dokončením a v recenzním řízení

Smékalová, L., Horák, M. & Kučera, F. (2023). Anchoring Effect in the Decision-making Process of Public Sector Employees: Experimental Evidence from the Local Government. *Judgment and Decision Making* – probíhá recenzní řízení

Danko, L., Horák, M. & Kučera, F. (2023). Rethinking Group Dynamics in Public Organizations: Starting Point for Behavioral Public Strategy Research. *Qualitative Research in Organizations and Management*. – probíhá recenzní řízení

Homolka, L., Horák, M. & Kučera, F. The framing effect in the decision-making process of public administration employees: Experimental evidence from the local government – před dokončením

ODBORNÝ ŽIVOTOPIS AUTORA

OSOBNÍ ÚDAJE

TITUL, JMÉNO A PŘÍJMENÍ: Ing. Filip Kučera

MÍSTO A DATUM NAROZENÍ: Zlín, 4. 5. 1988

ADRESA: Okružní 4728, 76005 Zlín 5

KONTAKT: e-mail: fkucera@utb.cz

VZDĚLÁNÍ

2008 až 2011: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu ekonomiky – Hospodářská politika a správa, dosažená kvalifikace: Bc.

2011 až 2014: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky – Hospodářská politika a správa, dosažená kvalifikace: Ing.

2016 až do současnosti: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky – Ekonomika a management, doktorské studium

PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI

2011 až 2019: Regionální rozvojová agentura Východní Moravy – projektový manažer, vedoucí projektového oddělení

2019 až do současnosti: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva – akademický pracovník, asistent

VĚDECKO-VÝZKUMNÉ PROJEKTY

2017 až 2019: Hlavní řešitel projektu Aplikace přístupů smart governance do organizačních struktur municipalit v České republice, realizováno v rámci programu ZÉTA, Technologická agentura ČR

2019 až 2021: Hlavní řešitel projektu Poznatky behaviorální ekonomie a jejich aplikace na úrovni obcí a krajů České republiky, realizováno v rámci programu ZÉTA, Technologická agentura ČR

2020 až 2022: Součást týmu řešitelů projektu Behaviorální ekonomie jako nástroj cílené aktivizace obyvatelstva k využívání bankovních produktů finančního zajištění, realizováno v rámci programu ÉTA, Technologická agentura ČR

PEDAGOGICKÉ A OSTATNÍ ZKUŠENOSTI

Výuka předmětů Behaviorální ekonomie, Smart city v rozvoji měst a region, Projektový management v kohezní politice EU, Projektový management ve veřejné správě a regionálním rozvoji

Vedení bakalářských a diplomových prací.

JAZYKOVÉ ZNALOSTI

Anglický jazyk C1

Ing. Filip Kučera, Ph.D.

**Implementace konceptu smart governance s využitím poznatků
behaviorální ekonomie**

Implementation of smart governance concept using findings from behavioral
economics

Teze disertační práce

Vydala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně,
nám. T. G. Masaryka 5555, 760 01 Zlín.

Vydáno elektronicky

1.vydání

Sazba: Filip Kučera

Publikace neprošla jazykovou ani redakční úpravou.

Rok vydání 2022

ISBN 978-80-7678-144-3

